

Silkeborg Kommunes Sprog- og Læsestrategi

Forord

Denne kommunale sprog- og læsestrategi omfatter børn og unge 0-18 år. Den er udarbejdet med henblik på at styrke den kommunale indsats i forhold til sprog og læsning i Silkeborg Kommune. Den er udtryk for et ønske om at intensivere udviklingen af børn og unges sprog- og læsefærdigheder.

Strategien afstikker på kommunalt plan mål, ramme, retning og kvalitet for en sammenhængende indsats omkring sprog og læsning i sundhedspleje, dagtilbud og skole. Samtidig lever den op til [Dagtilbudsloven](#) (og vores eget [lovpligtige bilag](#)), [Folkeskoleloven](#) og Silkeborg Kommunes [værdier](#) og [politikker](#) på området, herunder [Den sammenhængende Børne- og Ungepolitik](#), [MindSet](#) og [Lærings- og Trivselspolitikken](#).

Udmøntningen af den kommunale strategi foregår på det enkelte dagtilbud og den enkelte skole, der er forpligtet til med udgangspunkt i Sprog- og Læsestrategien at udarbejde en lokal handleplan inden august 2014.

Børne- og Familiechefen og Skolechefen, november 2012

Indholdsfortegnelse

Forord	1
Indholdsfortegnelse	1
Visioner	2
Overordnede mål	2
Opbygning og struktur	2
Silkeborg Kommunes understøttelse af sprog- og læseindsatsen.....	2
Sammenhæng	3
Kompetencer og kompetenceudvikling	3
Silkeborg Kommunes evaluering og opfølgning	4
Kommunikation og samarbejde.....	4
Sprog- og læseindsats i dagtilbud og skoler	5
Dagtilbuds handleplan	5
Skolers handleplan.....	6
Fakta.....	6
Bilag: Mål og rammer for sprogvurdering og sprogstimulering iht. Dagtilbudslovens § 11	7
Mål	7
Rammer	8

Visioner

- At alle børn med sproglige udfordringer findes så tidligt som muligt.
- At alle børn og unge kan anvende deres sprog og læsning i egen personlige udvikling og dermed bliver i stand til at få en uddannelse og tage del i samfundslivet.
- At alle børn og unge i dagtilbud og skole møder kompetente og anerkendende voksne, der i samarbejde med forældrene giver dem de bedste betingelser for at udvikle deres sprog- og læsefærdigheder.
- At alle børn og unge med sprog- og læsevanskeligheder gennem den rette indsats modtager den nødvendige støtte.

Overordnede mål

- At alle børn og unge har en optimal sprog- og læseudvikling.
- At børn og unges sprog- og læsefærdigheder dokumenteres og forbedres.
- At den fælleskommunale sprog- og læsestrategi konkret udmøntes i alle dagtilbud, på alle skoler og på kommunens understøttende centre.

Opbygning og struktur

Silkeborg Kommunes understøttelse af sprog- og læseindsatsen

Silkeborg Kommune understøtter med en række indsatser og tiltag arbejdet i dagtilbud og skoler omkring børn og unges sprog- og læseudvikling. Det er et mål, at der er et ensartet tilbud til alle børn og unge, uanset hvilket dagtilbud eller hvilken skole de befinder sig på. Det

er også et mål, at der er en tydelighed i anvendelsen af skolernes brug af IT i forbindelse med læsning, stavning, skriftlig fremstilling samt andre faglige sammenhænge, hvor anvendelsen af IT kan forbedre elevens læringsbetingelser.

I Silkeborg Kommune samarbejder Børne- og Familieafdelingen og Skoleafdelingen for at sikre en koordineret indsats i forhold til videndeling, formidling, uddannelse og faglig udvikling omkring sprog og læsning for alle, der arbejder med børn og unge. De to afdelingers arbejde er beskrevet på [Silkeborg Kommunes hjemmeside under Borger > Børn, skole og familie](#). Læs desuden mere om:

- [Pædagogisk Psykologisk Rådgivning](#)
- [Kompetencecenter for sproglig, social og kulturel integration](#)
- [Dagtilbud](#)
- [Sundhedsplejen](#)

Sammenhæng

Kommunalt skal der arbejdes på at skabe sammenhæng mellem de indsatser, der foregår omkring det sproglige arbejde i dagtilbud, og de indsatser, der foregår i skolen omkring sprog- og læseindlæring gennem hele skoleforløbet. Kommunen har derfor fokus på overgangene mellem dagtilbud og skole og mellem skole og ungdomsuddannelser.

Kommunen har ligeledes fokus på nødvendige understøttende kommunale tiltag for, at alle børn og unge kan opnå den bedst mulige sprog- og læseindlæring.

Kompetencer og kompetenceudvikling

For at lykkes med indsatsen til gavn for børn og unge er det nødvendigt, at de ansatte, der arbejder med læseindlæring samt sprog- og læseudvikling, sikres nødvendige og tilstrækkelige kompetencer. Dette sker gennem tilrettelæggelse af et kommunalt kompetenceudviklingsprogram. Ansatte, dagtilbud og skoler holder sig derudover ajour med den nyeste viden på sprog- og læseområdet. Valg af metoder, organisering og aktiviteter foregår lokalt. Det er et mål, at praksis skal hvile på evidens- og forskningsbaseret viden om sprog og læsning.

- Der arbejdes fremadrettet med udvikling af et kompetenceløft for ansatte, der arbejder med børns sproglige udvikling, læseindlæring og læseudvikling.
- Dagtilbud har sprogansvarlige som løbende opkvalificeres fagligt for at kunne understøtte arbejdet med børns sproglige udvikling i hjemmet og dagtilbuddet.
- Der er uddannet og bliver fortsat uddannet læsevejledere til understøttelse af skolernes arbejde med læseundervisning.
- Der arbejdes fremadrettet med at udbygge en fælles kommunal IT-støtte til skolernes brug af IT i forbindelse med alle elevers læring og sprog- og læseudvikling.
- Der arbejdes fremadrettet med digitale medier i udviklingen af børns sproglige kompetencer i dagtilbud.
- Der arbejdes fremadrettet med at opbygge en model for sammenhæng mellem de indsatser, der foregår i dagtilbud og dem, der foregår i skoler, så der skabes en rød tråd i den samlede indsats.
- Der arbejdes i kommunens dagtilbud på at udvikle ansattes bevidsthed og viden om børns sproglige udvikling samt mødet med skriftsproget.

Silkeborg Kommunes evaluering og opfølgning

- Alle tosprogede 3-årige børn sprogvurderes med henblik på at kunne iværksætte en tidlig indsats i form af et særligt tilrettelagt arbejde for de børn, der viser sig at have behov for en særlig eller fokuseret indsats.
- Der arbejdes på at etablere lokale forsøg med sprogvurdering af alle 3-årige børn for at vurdere, om en sådan ordning giver den forventede positive virkning.
- For de børn, der ved 3-års sprogvurderingen viser sig at have et fokuseret eller særligt behov for sprogstøtte følges op med en sprogvurdering inden skolestart.
- Der foretages sprogscreening af alle elever i begyndelsen af børnehaveklassen for allerede inden starten i 1. klasse at indkredse elever, der er i risiko for at udvikle læsevanskeligheder. Herefter iværksættes en særlig tilrettelagt indsats for disse børn.
- Der foretages årlige læseprøver af eleverne i 1. og 2. årgang. Kommunens læsekonsulenter indsamler og analyserer disse læseresultater. Tosprogede børns læseresultater vurderes særskilt med henblik på indsats i dansk som andetsprog.
- Analyserne af læseresultaterne indgår i kommunens kvalitetsrapport for skoleområdet og danner baggrund for årlige drøftelser om læseindsats og læseresultater mellem Skoleafdelingen og de enkelte skoler. Denne kommunale opfølgning har til hensigt at udvikle kvaliteten af den enkelte skoles og kommunens læseindsats.
- Dagtilbud dokumenterer i en handleplan de børns sproglige udvikling, hvor der er behov for en fokuseret eller særlig indsats.
- Dagtilbuddenes læringsmiljøer dokumenteres i de pædagogiske læreplaner.
- Skoler dokumenterer alle elevers sprog- og læseudvikling i deres kvalitetsrapport.
- Kommunens læseresultater og den generelle sprog- og læseindsats drøftes mindst en gang årligt med skole- og daginstitutionsbestyrelser på strategimøder.

Kommunikation og samarbejde

Forældre og ansatte har et fælles ansvar for børn og unge. Derfor er det vigtigt, at de professionelle i dagtilbud og skoler er i løbende dialog med forældrene om barnets sprog- og læseudvikling. Denne kontakt skal medvirke til at give forældrene mulighed for viden om, hvordan de bedst understøtter barnets sprog- og læseudvikling.

- Skolers og dagtilbuds udvikling af samarbejdsfora understøttes. Disse fora har til hensigt, at viden om et barns sproglige standpunkt og et eventuelt behov for særlig eller fokuseret opmærksomhed ikke går tabt, men kan formidles ved overgangen fra dagtilbud til skole.
- Der udvikles et kommunalt samarbejdsforum til understøttelse og styrkelse af samarbejdet omkring indsatsen i forhold til børns sprog- og læseudvikling.
- Der udarbejdes løbende et [netbaseret inspirations- og vejledningsmateriale](#) (på Balleskolens hjemmeside under Inklusionscenter) til brug for skolers og dagtilbuds arbejde med sprog- og læseudvikling.

Sprog- og læseindsats i dagtilbud og skoler

Alle kommunens dagtilbud og skoler skal udarbejde en handleplan, der beskriver, hvordan arbejdet med sprog- og læsestrategien skal foregå i praksis. Lederen beslutter, hvordan og hvornår dette arbejde skal foregå. Lederen af dagtilbuddet eller skolen har ansvaret for, at dette sker og for, at handleplanen har et indhold, der på lokalt plan er en udmøntning af tankerne i sprog- og læsestrategien.

I arbejdet kan der hentes inspiration fra [inspirations- og vejledningsmaterialet](#) samt fra [Børne- og Familieafdelingen og Skoleafdelingen](#).

Dagtilbuds handleplan

Dagtilbuddenes handleplan relaterer til:

- Silkeborg Kommunes sprog- og læsestrategi (se [side 1 ff.](#))
- Pædagogiske læreplaner (på [ZoomIN](#))
- [Dagtilbudslovens kapitel 2, § 11 – Mål og rammer](#)
- [Sprog og læsning vedrørende småbørn med dansk som andetsprog i Silkeborg Kommune](#)

Dagtilbuddets handleplan skal indeholde:

- Mål og delmål for sprogindsatsen

Handleplanen skal, når den er endeligt udarbejdet, indeholde afsnit om, hvordan dagtilbuddet arbejder med:

- Forældreinformation om støtte til barnets sproglige udvikling.
- Sprogvurdering og sprogstimulering af børn med særlige og fokuserede behov.
- Samarbejde ved barnets overgang til nyt dagtilbud eller skole.
- Samarbejde med hjemmet.

Skolers handleplan

Skolernes handleplan relaterer til:

- Silkeborg Kommunes sprog- og læsestrategi (se [side 1 ff.](#))
- [Fælles mål, dansk](#)
- Fælles mål, dansk som andetsprog: [basis](#); [supplerende undervisning](#); [sproglig udvikling](#)
- [IT-strategi 0-18 år](#)

Skolens handleplan skal indeholde:

- Mål og delmål for sprog- og læseindsatsen generelt i hele skoleforløbet – den røde tråd.

Handleplanen skal, når den er endeligt udarbejdet, indeholde afsnit om, hvordan skolen arbejder med:

- Sprog- og læseindsatsen i forhold til tosprogede elever.
- Sprog- og læseindsatsen i forhold til elever med sprog- og/eller læseudfordringer.
- Den sammenhængende første læseundervisning med henblik på at nå målene for 2. klasse.
- Den tidlige og foregribende indsats for elever, der er i risiko for at få læsevanskeligheder.
- Den specialpædagogiske indsats for elever med store læsevanskeligheder og anvendelse af IT-kompenserende værktøjer.
- Samarbejde med Inklusionscenter for læsning.
- Læsevejlederes indsats i forhold til skolens læseundervisning.
- Regelmæssig evaluering af elevernes udbytte af læseindsatsen og for formidlingen af dette.
- Faglig læsning – et fælles skoleansvar.
- Samarbejde med dagtilbud ved barnets overgang til skole, ved overgange mellem skolens faser og ved overgangen til ungdomsuddannelserne.
- Formidling og opfølgning på teammøder for alle involverede lærere omkring sprog- og læseindsats og elevernes resultater.
- Samarbejde med skolens pædagogiske læringscenter omkring læseindsatsen – herunder anvendelse af IT i undervisningen.
- Fritidsdelens indsats omkring læsestøtte.
- Information til og samarbejde med forældre omkring elevernes læsning.
- Den løbende evaluering og klassekonferencer omkring læsning og læseresultater.
- Lokal kompetenceudvikling for medarbejdere.

Fakta:

Strategien er udarbejdet på grundlag af og med respekt for nationale og internationale undersøgelser anbefalinger og forskningsresultater på sprog- og læseområdet. Ligeledes er kommunale erfaringer med og viden om en målrettet sprog- og læseindsats og betydningen af en tidlig indsats medtænkt.

Forskning har påvist, at sproglige kompetencer og læsekompetencer er grundlæggende forudsætninger for børn og unges dannelse. De er også afgørende for deres udvikling af faglige, personlige, sociale og kulturelle kompetencer ikke bare i børne- og ungdomsårene, men igennem hele livet. Der er en sammenhæng mellem gode sprog- og læsekompetencer og videre uddannelse.

Bilag: Mål og rammer for sprogvurdering og sprogstimulering iht. Dagtilbudslovens § 11

Ifølge [Dagtilbudslovens kapitel 2, § 11 – Mål og rammer](#) har Byrådet ansvar for:

- At der gennemføres en sprogvurdering af børn i alderen omkring 3 år, der er optaget i dagtilbud, hvis der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering.
- At der gennemføres en sprogvurdering af alle børn i alderen omkring 3 år, der ikke er optaget i dagtilbud, og at forældre i forbindelse med sprogvurderingen gøres opmærksom på muligheden for, at deres barn kan blive optaget i dagtilbud.
- At der gives sprogstimulering til børn, som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have behov for sprogstøttende aktiviteter. Omfang af sprogstimuleringen fastsættes ud fra det enkelte barns behov. Dog skal tosprogede børn med et vurderet behov for opfølgning, og som ikke er optaget i et dagtilbud, modtage sprogstimulering af 15 timers varighed.
- At forældre inddrages i forbindelse med sprogvurdering og sprogstimulering, og at de får vejledning i selv at understøtte deres barns sproglige udvikling.
- At sprogvurdering og sprogstimulering varetages af personer, der har særlige kvalifikationer til at varetage denne opgave.
- At udarbejde og offentliggøre en plan for kommunens mål og rammer for sprogvurdering og sprogstimulering.

Mål

Silkeborg Kommune har fokus på hele indsatsen omkring 0-6 årige børns sprogudvikling, også den pædagogiske indsats, før barnet som ca. 3 årig eventuelt sprogvurderes.

Vi betragter det som en fælles kommunal opgave, der indebærer et forpligtende samarbejde mellem sundhedsplejen, Kompetencecenter for sproglig, kulturel og social integration, PPR og dagtilbud.

Indsatsen har udgangspunkt i [Dagtilbudslovens kapitel 2, § 11](#), [Silkeborg Kommunes overordnede værdier](#), [Den sammenhængende Børne- og Ungepolitik](#), [MindSet](#) og [Integrationspolitikken](#).

Med dette afsæt arbejder vi målrettet for:

- At alle børn har mulighed for at lære, udvikle sig sprogligt og trives i et miljø, hvor der tages udgangspunkt i deres forudsætninger, hvor de anerkendes, inddrages og oplever sig som en del af det forpligtende fællesskab.
- At have et sprogligt fokus på det enkelte barn på en sådan måde, at det har mulighed for at kommunikere på et alderssvarende talesprog og viser interesse for skriftsproget.
- At det enkelte barn har opnået sproglige forudsætninger der giver en optimal skolestart.
- Et trygt læringsmiljø, der appellerer til alle sanser og er i sammenhæng med de aktiviteter som foregår i hverdagen, med pædagogerne som vigtige rollemodeller.
- At inddrage forældre som en væsentlig ressource i sprogarbejdet.
- At viden om det enkelte barns sproglige forudsætninger bringes videre og anvendes i forbindelse med skolestart.
- At der arbejdes med sproget på tværs i kommunen for at forebygge og hindre eksklusion og marginalisering.
- At der blandt de ansatte er gennemsigtighed og tydelighed i opgaven med sprogvurdering og sprogstimulering.
- At eksisterende ressourcer blandt ansatte i kommunen inddrages og anvendes.

Rammer

I Silkeborg Kommune er der uddannet pædagoger i www.sprogpakken.dk, i alle daginstitutioner, til varetagelse af sprogvurdering og sprogstimulering af etnisk danske børn. Udviklingssektionen i Børne- og Familieafdelingen har ansvaret for, at sprogvurdering af etnisk danske børn, der ikke går i dagtilbud, finder sted.

Kommunens tosprogsvejledere, tilknyttet [Kompetencecenter for sproglig, social og kulturel integration](#), varetager sprogvurdering og sprogstimulering af tosprogede børn i alderen fra 3 år til skolestart.

Som udgangspunkt bliver alle tosprogede 3 årige børn sprogvurderet, men har barnet opholdt sig i et dansksprogligt miljø i sine første leveår, vurderes det individuelt af tosprogsvejlederne og institutionspersonalet, om der er behov for en sprogvurdering.

Der er et tæt og formaliseret tværfagligt samarbejde mellem Sundhedsplejen, Kompetencecenter for Integration, PPR og Dagtilbud om denne opgave.

Der er udpeget en tværfaglig gruppe bestående af centrale nøglepersoner, der, udover deres faglige kompetencer, sammen har deltaget i Sprogpakkens nøglepersonskursus. Denne gruppe har som opgave at være opsøgende i forhold til ny viden og forskning og give bud på fremtidige indsatser i dagtilbud, afholdelse af temadage og evt. fyraftensmøder.

Gruppen deltager i oprettelse og understøttelse af relevante netværk med henblik på videndeling i kommunen.

Gruppen refererer til Udviklingssektionen i Børne- og Familieafdelingen.

Der henvises til Silkeborg Kommunes sprog- og læsestrategi (se [side 1 ff.](#)), som indeholder inspiration og anbefalinger i forhold til såvel det generelle sprogarbejde i hverdagen målrettet alle børn i dagtilbud samt håndtering af børn med specifikke sproglige vanskeligheder.

